

Čepel vašich snů

Ostrý pomocník na opasku, v kapse či batohu přijde vhod v mnoha situacích. Česká legislativa nošení nožů naštěstí neomezuje a vybrat si lze z nabídky stovek renomovaných firem. Ale co když člověk zatouží po kousku vyrobeném na míru, který nebude vlastnit nikdo jiný?

autor | Miroslav Mašek

Se sériově vyráběnými noži je to tak trochu jako s mobilními telefony: Můžete si zvolit model, který co nejlépe odpovídá vašim představám. Ale vždycky vám na něm bude něco chybět, nebo přebývat – protože nebyl vytvořen přímo pro vás. Na rozdíl od smartphonu však v případě nože můžete oslovit zakázkové výrobce, kteří splní většinu vašich představ – tedy pokud jsou technicky realizovatelné a nemáte příliš hluboko do kapsy. Rčení o zlatých českých ručičkách platí i pro naše nožíře a v tuzemsku tak najdete desítky zručných mistrů. Při psaní tohoto článku jsem oslovil několik z nich.

U loveckých nožů se uplatňují zejména přírodní materiály. Zde výrobek Martina Vasila (MV knives) z oceli N690, teakového dřeva a hovězíny

NEŽ SE ZAČNE KOVAT

Uvažujete-li o pořízení nože na míru, první krok by měl být obdobný jako při výběru střelné zbraně: ujasnit si účel, k němuž budete nový nástroj používat. Od toho se totiž odvíjí jak materiál, tak konstrukce či geometrie nože. Zavírák se rozhodně nehodí třeba na vrhání, zatímco pro skryté nošení v kapse asi nesáhnete po masivním kousku s dvacetimetrovou čepelí. Mistr Zdeněk Rambousek z Liberce doplňuje: „Zákazník by si měl také promyslet, jakému mechanickému namáhání bude nůž muset odolávat – řezání, sekání, štípání či bodání. Výrobek může být určen do kuchyně, pro každodenní nošení či na kempování, případně jako pracovní sekáč místo sekery. Anebo coby „univerzál“ bude nůž alespoň zčásti splňovat všechny tyto parametry.“

Slovenský nožič Martin Vasil upozorňuje i na specifika kategorie sběratelských kousků do vitríny, které musejí primárně lahodit oku: „Nůž určený pro reálné užívání by například neměl obsahovat miniaturní vyřezávané části v rukojeti, které by se při sekání a řezání mohly znehodnotit nebo rovnou zlomit. U výstavního exempláře si můžeme dovolit více popustit uzdu fantazii.“

V ideálním případě zkuste zvážit též základní tvar a délku nože, které by kromě účelu měly odpovídat i vašemu vkusu. Nožiči se nebrání ani tomu, když si s sebou na první schůzku (ano, vyplatí se autora navštívit a probrat vše osobně) vezmete náčrt nebo skicu svého budoucího ocelového miláčka. Společně pak vše doladíte. Umělecký kovář a nožič Jaromír Kotěra z Hoříček dodává: „Je

důležité dojít se zákazníkem k realistické podobě nože. Občas si totiž lidé vymýšlejí zbytečnosti, které nakonec vedou jen k prodražení zakázky a udělají nůž hůře použitelným.“

DISKUSE O VZHLEDU

Přístup různých nožičů se liší mimo jiné v tom, nakolik lze zákazníkovi ustoupit, a do čeho už si přece jen nenechají mluvit. Radim Dachs z Jílovic říká, že dohodnout se dá takřka na čemkoliv, byť vám nevyrobí žádný nefunkční paskvil a sám preferuje jednoduchost a prak-

Tento pevný nůž si autor článku nechal vyrobit u Petra Voráčka (Vorysknives). Čepel o délce 13,5 cm sestává z oceli D2 v povrchové úpravě stone wash

UNIKÁTY I MALÉ SÉRIE

V českých podmínkách si málokterý nožič může dovolit žít se výhradně produkcí nožů na míru. Mnozí mistři tohoto řemesla vyrábějí malé série podobných modelů, které doplňují unikátními kusy na zakázku. U Zdeňka Rambouska tvoří zakázkové kusy asi 10–20 % celé tvorby, jelikož si ve většině případů zákazník vybere už z hotových typů. U Radima Dachs připadá zhruba 30 % výrobků na zakázkové čepel a 70 % na polosériové kousky, u nichž si můžete nakonfigurovat dle přání materiál čepel i rukojeti. Jiní mistři tohoto řemesla mají i další zaměstnání a tvorbu ostrých nástrojů berou spíše jako koníček, u něhož si psychicky odpočinou a do rodinného rozpočtu z něj přibude nějaká ta koruna. Do této kategorie spadá například Petr Voráček, který sám sebe označuje jako „hobby výrobce“ – malosériová a volná tvorba jsou u něj momentálně v rovnováze, ale raději se věnuje druhé zmíněné.

I zde ovšem existují výjimky potvrzující pravidlo. Třeba Petr Weingärtner dnes dělá devět z deseti nožů na zakázku – ať už kompletně podle svých návrhů, nebo na základě náčrtů klienta. Také společnost Nože Peremský v drtivé většině zpracovává vlastní návrhy na míru: „Zakázkové nože vycházejí z naší předchozí tvorby. Snažíme se nekopírovat, i když jsme stejně všichni ovlivněni tím, co jsme už někde viděli.“ Ještě dál šel Martin Vasil, který se dnes věnuje výhradně nožům na míru. V minulosti totiž zjistil, že ačkoliv se jeho produkty zákazníkům líbily, každý si našel nějaký detail, který chtěl způsobit svým požadavkům. A tak autor raději vyrábí jen modely do poslední podrobnosti odsouhlasené kupujícími. Ještě jinak vnímá tuto problematiku Jaromír Kotěra: „To je v čase dost různé. Svou práci se snažím dělat tak, aby mě bavila, takže záleží i na momentálním rozpoložení. Poslední dva roky se zaměřuji hlavně na malosériovou výrobu replik bojových nožů převážně z první a druhé světové války. To najednou přináší úplně jiný styl práce, který mě hrozně nadchl a dost mě vytěžuje. Na volnou tvorbu tak téměř nezbývá čas, nicméně zakázkovou výrobu mezitím stíhám – třeba loni jsem vyrobil více než dvě desítky nožů na míru.“

tickou využitelnost. Také Petr Voráček z Pardubic se snaží co nejvíce vyhovět zákazníkovi, ovšem nenechá se jím zatlačit třeba do zhotovování kopií modelů od jiných výrobců.

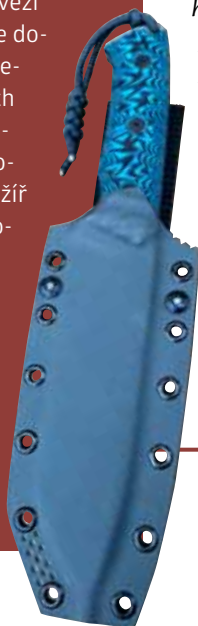
Pokud se v nožích tak úplně nevyznáte, nestyďte se a raději si nechte poradit. Klidně nožíři hned na začátku komunikace sdělte, co o tomto oboru (ne)znáte – alespoň bude vědět, zda se bavít v odborném názvosloví, nebo specifické výrazy „překládat“ do běžné češtiny. Jak potvrzuje Jaromír Kotěra,

NENÍ NOŽE BEZ POUZDRA

Většina nožířů vám k hotovému výrobku dodá i příslušné pouzdro – vlastní výroby či z produkce spřáteleného řemeslníka. Materiál se řídí buď stylem provedení samotného nože (k loveckému kousku nejlépe sedne voňavá kůže, k taktickému typu spíš kydex), nebo důrazem na užitnou hodnotu.

Termoplastická slitina polymerů známa jako kydex má spoustu kladů. Dá se vytvarovat přesně dle konkrétní čepele, je lehká a odolává vodě. Survivalové nože se obvykle dodávají v pouzdře z černého kydexu, ovšem někteří nožíři od výrobců nakupují i různobarevné varianty – kupříkladu v kamuflážním provedení Realtree. Při správném zpracování bývá takový „futrál“ samosvorný a čepel z něj nevyklouzne ani v poloze rukojetí dolů. Kydexové pouzdro též snadno vyčistíte – třeba pomocí vroucí vody a trochy saponátu.

Patříte-li k příznivcům přírodních materiálů, nejčastěji narazíte na hovězí useň. Takové pouzdro se obvykle dodává k zakázkovým nožům z kategorie loveckých a bushcraftových modelů. Fajnšmekři si mohou požádat i o futrál z kůže hadí, pštrosí nebo rejnočí – ale ne každý nožíř jí bude schopný vyjít vstříc. Do dejme, že kožené pouzdro působí přirozeněji, zato se hůře udržuje. A pokud nůž třeba po porcování zvěře neotřete, také rychle zplesniví. Někteří nožíři useň používají neradi i proto, že obvykle neobepne čepel tak silně jako kydex a nesvědčí jí delší působení vlhkosti.

Taktický nůž na míru se dá designově sladit s vaší zbraní – nože Charon od Radima Dachse (www.dachsknives.com)

i znalci někdy nechají většinu tvůrčí invence na autorovi: „Někdo si řekne o nůž na vandry s čepelí o délce 13 až 16 cm a věci jako design a materiály zkrátka nechá na mně, protože se mu líbí můj styl a těší se na překvápko. Jiní zákazníci donesou okótovanou výkres a do posledního detailu promyšle-

dotyčný představu, je to samozřejmě jednodušší a domluvíme se už jen na detailech. Jindy sestavujeme daný nůž takřka na míru... Nehleďte v tom ale alchymii, je to vlastně pouze o tvarech, materiálech a v neposlední řadě o částce, kterou je zákazník ochotný za nůž vydat.“

Chcete nůž na míru? Pak se rozhodujte podobně jako u střelné zbraně a ujasněte si účel jeho použití

ný návrh, na kterém se buď shodneme, nebo ho doladíme. Je to jen o komunikaci a obou má své kouzlo. Nenechám si mluvit snad jen do geometrie ostří, protože na survivalový nůž se nehodí výbrus z kuchyňského nože a naopak. Když na tom zákazník trvá, občas udělám výjimku – ovšem přede mnou upozorním, že je to na jeho vlastní riziko.“

Zatímco u vzhledu nože hraje klientův vkus a názor prim, málokdy si nožíři dle Petra Weingärtnera nechají mluvit do samotné výroby a kalení. V rodinné firmě Nože Peremský z Děčína dodávají: „Pokud má

K taktickým nožům se nejlépe hodí samosvorné kydexové pouzdro (ZR Knives – Zdeněk Rambousek)

Mezi zakázkovými noži se těší největší oblibě pevné kousky v provedení full tang (polotovary z dílny Zdeňka Rambouska ZR Knives)

PROJEĎTE FOTOGALERIE

Ne každý nožič se věnuje všem typům čepelí. Proto si před oslovením konkrétní dílny prohlédněte její webové stránky nebo facebookový profil (zdaleka ne všichni výrobci mají web a rozhodně to neznamená nižší kvalitu produkce). Tam zjistíte, které nože daný autor vyrábí nejčastěji, a má tak s nimi i největší zkušenosti. Nemá smysl poptávat zavírák u producenta specializovaného na pevné čepelě – jako je třeba Petr Voraček: „*Jelikož nevyrobím zavírací typy, je u mě největší zájem o pevné full tang nože do přírody nebo kuchyňské na trn.*“

Někteří nožiči se ovšem pouštějí do výrobků z obou základních kategorií. Například Radim Dachs zaznamenává zájem hlavně o pevné modely z nerezových ocelí v rozměru okolo 25 cm, jimž „dýchají na paty“ zavírací nože s pojistkou typu liner lock na ložiskách nebo teflonových podložkách. Martin Vasil se proslavil zejména klasickými loveckými kousky s gravírováním na čepeli, z čehož plyne i jeho nejčastější klientela. Tě nabízí obvykle exempláře z damaškové oceli nebo materiálu N690.

Zmíněná damascénská ocel patří v tuzemsku mezi nejoblíbenější mezi výrobci i uživateli. Jaromír Kotěra dodává: „*Převažují pevné damaškové nože s čepelí o délce kolem 12–13 cm, což je z mého pohledu ostatně nejvhodnější univerzální pracovní nůž – pokud neberu v potaz různé repliky.*“ Pevné „damašky“ s výraznou kresbou a délkou do 23 cm se nejčastěji poptávají také u dua otec-syn ve firmě Nože Peremský. Věnuje se jim především zakladatel společnosti, zatímco jeho potomek experimentuje též s nerezovými materiály nebo zavíráky. Na Petra Weingärtnera se zase obrací zájemci o pevné nože s rukojetí z kožených kroužků a čepelí ze špičkových nerezových ocelí o velikosti 25–45 cm.

NENÍ OCEL JAKO OCEL

Materiál nože na zakázku se odvíjí jak od zkušeností nožiče, tak od požadavku zákazníka. Většina čepelí i střeňek se dá vyrobit z různých surovin, ovšem každé s jinými funkčními vlastnostmi (například schopnost udržet ostří versus korozivzdornost) i s dopadem na celkový charakter nože. Zatímco někdo preferuje takřka bezúdržbový nástroj, mnohé příznivce pobytu v přírodě naopak baví se o nůž starat, čistit jej a brousit. Nejste si jisti, které materiály odpovídají vašim

Příznivci replik bojových nožů se mohou obrátit třeba na Jaromíra Kotěru (www.kovokotera.cz)

požadavkům? Neváhejte se výrobců zepat – předejete tak svému zklamání i zbytečnému handrkování.

Například u Radima Dachse poptávají čepelě hlavně příznivci bezúdržbových kousků z nerezových ocelí s keramickým potahem Cerakote. Na rukojeti jeho nožů obvykle najdete stabilizované dřevo nebo stále populárnější kompozit G 10. Tento vrstvený laminát o vysoké hustotě se vyrábí ze skelných vláken namáčených v epoxidové pryskyřici. Mezi jeho výhody patří jednak odolnost, jednak možnost provedení v nepřeberných barevných kombina-

cích. K novinkám u Dachs Knives patří varianta G10 SureTouch, která kombinuje klasickou „gé desítku“ s pryží. Výsledkem je skoro nezníčitelná rukojeť, jež nevyklouzne ani z extrémně zpočtené ruky.

Martin Vasil u čepelí sází na damašek nebo N690 – po této oceli sáhněte, pokud máte rádi výhodný poměr cena/výkon a tvrdost v rozsahu 58 až 62 HRC. I při nejvyšší zmíněné hodnotě si taková čepel uchová výjimečnou houževnatost. U střeňek slovenský mistr preferuje různé typy dřeva a paroží. Jestliže zákazník trvá na „umělotině“, sáhne Vasil po

Fantazii se meze nekladou – pokud je váš návrh technicky realizovatelný (Martin Vasil, ocel N690, ořechové dřevo)

Z funkčních i estetických důvodů mívají nožíři v oblíbě damaškové ocele (zavírací nůž od Radima Dachse)

syntetické náhradě slonoviny nebo akrylátůch. Přírodní materiály střepek bývají u zakázkových autorů oblíbenější, což potvrzuje i Jaromír Kotěra. U čepele preferuje uhlíkové oceli, které „chytají“ líbivou patinu, ovšem nepohrdne ani práškovými ocelmi. Ty si zvolte v případě, že vám jde o schopnost udržet co nejdéle ostří a také o snadné nabroušení.

Předem si rozmyslete, k čemu má váš nůž na míru sloužit – zde kuchyňská sada od firmy Nože Peremský (www.peremskyknives.cz)

OD LAMINÁTU PO KŮŽI

Peremští jsou takřka ortodoxními zastánci damašků – nejen kvůli specifické kresbě, ale hlavně pro jejich vlastnosti: „Zkoušeli jsme mnohokrát, co která ocel dokáže... A stále se k damaškům přikláníme. Nebráníme se však ničemu, co bude fungovat. Je moderní doba s velmi kvalitními materiály. A pokud se taková ocel správně zpracuje a osadí, dobrý výsledek je zaručen.“ Podrobně se k materiálům vyjádřil liberecký nožíř Zdeněk Rambousek, kte-

jí majlant. Když ho zákazník přesto nechce, sáhnu po uhlíkovém laminátu, kompozitových slitinách nebo exotických dřevinách. U ‚kuchyňáků‘ bych doporučil dřevo stabilizované pryskyřicí.“

Hledáte-li ne úplně běžné materiálové provedení, pátrejte po autorech, kteří se právě jemu věnují. Budete tak mít jistotu, že přesně znají jeho výhody i rizika a umějí s ním pracovat. Jako příklad uvedme poměrně atypické kožené kroužky, jimiž obepíná rukojeti svých

Radim Dachse: Zakázkový nůž si může pořídit každý, byť někdo má cenový strop 3 500 Kč a jiný 160 000 Kč

rý používá různé ocele podle očekávaného určení nože: „Na velké pracovní sekáče doporučuji nástrojové ocele s vysokou mechanickou odolností, například Sleipner Uddeholm. U kuchyňských nožů se setkávám s poptávkou vysoké korozivzdornosti, a proto je vyrábím z kobaltové oceli N690 nebo z Elmaxu – pak si při vysoké rezistenci vůči rzi zachovají pevnost a skvělou odolnost ostří. Uvedené materiály používám také na nože taktické, lovecké, bushcraftové, EDC a survivalové.“

V případě střepek Rambousek preferuje zmíněný laminát G 10, jehož výhody dále vysvětluje: „Je mechanicky odolný, barvostálý, voděodolný a lze ho leštit či různě probušovat a texturovat. Zároveň nesto-

pevných modelů například Petr Weingärtner. Dobře drží v ruce, sají pot a zejména loveckým modelům propůjčují atraktivní vzhled.

TÝDNY AŽ MĚSÍCE

Rozhodnete-li se pro zakázkovou „kudlu“ na míru, musíte vedle benefitů přece jen počítat i se dvěma nevýhodami. Jde o delší čekání na vytoužený kousek i logicky poněkud vyšší cenu. Ani v jednom případě však nemusí jít o žádnou tragédii, tedy pokud návrh nože nebude úplně z oblasti „sci-fi“ a vyberete si vhodnou dílnu. Dodací lhůta se pak odvíjí od vytíženosti daného výrobce, ale i náročnosti požadovaného výrobku. Třeba Petr Weingärtner dokončí většinu zakázek za 12 až 18 týdnů, Radim Dachse obvykle dodává nůž za 13–14 týdnů od potvrzení objednávky.

Má-li výrobek sloužit třeba jako narozeninový dárek a je ho tedy třeba dodat ke konkrétnímu datu, lze vše po domluvě urychlit. Petr Voráček se snaží vtěsnat produkci do jednoho měsíce, podobně jako Martin Vasil. U slovenského autora loveckých kousků se ovšem ne vždy dá termín dodržet – třeba když vyžadujete 3D gravírování čepele nebo 3D vyřezávání do dřeva. Delší čekání na vytoužený kousek nicméně nožíř kompenzuje darováním památné knihy, která popisuje a podrobně dokumentuje celý výrobní proces. Jaromír Kotěra potvrzuje, že dodací lhůta závisí hlavně na momentálním vytížení. Pokud zákazník

Finské nože jsou kompaktní, libivé i praktické (Jaromír Kotěra)

nespěchá, je obvykle hotovo za pár týdnů až měsíců. Zdeněk Rambousek završí většinu objednávek do dvou až tří měsíců. To Peremštil v Děčíně jsou na práci dva, takže běžně pracují na několika nožích současně. Proto se jim obtížně počítá, kolik času na konkrétním exempláři stráví. Přiznávají, že některé čepele k volné tvorbě čekají v šuplíku na dokončení třeba i rok – ne pro nedostatek času, ale kvůli čekání na ten správný nápad.

CENA DLE VAŠICH MOŽNOSTÍ

A jak hluboko musíte pro nůž na míru sáhnout do portmonky? Někdy vás cena překvapí příjemně, jindy se blíží staršímu ojetému automobilu či kvalitní střelné zbraně. Roli nehraje jen unikátnost konstrukce nebo cena vybraných materiálů, ale i jméno autora – čím déle nožíř na trhu působí, tím vyšší částku si může dovolit za výrobek říct. Cenové podmínky si proto určitě dohodněte předem, ať se vyhnete oboustrannému zklamání či překvapení.

Zakázkový nůž si přesto může dovolit takřka kdokoliv, jak potvrzuje i Radim Dachs: „Někdo má cenový strop 3 500 Kč,

Od nožíře získáte nejen praktický, ale také atraktivní nůž, který poslouží i jako módní doplněk (Nože Peremský)

někdo 160 000 korun. Vše jde domluvit a uspokojit tak prakticky každý požadavek.“ Také u Jaromíra Kotěry začíná cena asi na třech tisícovkách, zatímco vrchní hranice je takřka neomezená – jedinečný damaškový kousek s rukojetí z mamutí kosti může stát klidně pár desítek tisíc. Petr Weingärtner se pohybuje v rozpětí 3 000 až 35 000 korun, přičemž horní hranice platí pro exkluzivní zavíráky s použitými materiály jako mamutí kel nebo meteorit.

U Petra Voráčka se zakázková tvorba finančně příliš neliší od té volné, obecně pardubický nožíř usiluje o to, aby jeho výrobky zůstaly široce dostupné. Srozumitelně svou cenovou politiku vysvětluje též Zdeněk Rambousek: „Cena se pohybuje asi od 5 do 14 tisíc korun – záleží na složitosti provedení, materiálech i velikosti. Při tvorbě zakázkového modelu podle už mnou dříve navrženého typu se cena od hotových nožů nijak neliší. U vlastního designu bývá nepatrně vyšší kvůli náročnější přípravě produkce.“ U Peremských se cenovka odvíjí od materiálu a způsobu zpracování – a je lhotečné, zda se jedná o nůž na míru, či nikoliv: „To v naší dílně nerozhoduje. Navíc jako jedni z mála nebereme předem zálohy a necháme si zaplatit až po dokončení, takže vlastně nejsme ničím vázání. A můžeme si hrát, abychom kromě zákazníka byli spokojeni i my.“ ■

inzerce

Landig

Nově v nabídce
prvotřídní chladicí zařízení
značky Landig
včetně veškerého příslušenství.

Kamenná prodejna

Navštivte náš
kamennou prodejnu,
kde zakoupíte kompletní loveckou výbavu.

Kamenný obchod
Věžky u Kroměříže 130
768 33
romanjelinek@lesazahrada.cz
+420 604 284 608
www.lesazahrada.cz